

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

Любов Лучкіна-Загородня

Курсова робота із сучасної української мови та методики навчання української мови

**Методичні рекомендації для здобувачів освіти першого
(бакалаврського) рівня ОПП «Середня освіта (Українська
мова і література)» та «Середня освіта (Українська мова і
література. Англійська мова)»**

УДК 378. 016: (811.161.2+821.161.2):001.89 (072)

Л87

Рекомендовано до друку та розповсюдження вченою радою Глухівського національного педагогічного університету ім. О. Довженка (протокол № 9 від 26 лютого 2025 року)

Рецензент:

Поберецька В.В., доктор філософії, доцент кафедри педагогіки, психології та фахових методик Комунального закладу вищої освіти «Барський гуманітарно-педагогічний коледж імені Михайла Грушевського»

Любов Лучкіна-Загородня

Л87

Курсова робота із сучасної української мови та методики навчання української мови : методичні рекомендації для здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня ОПП «Середня освіта (Українська мова і література)» та «Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова)» / автор-упорядник Любов Лучкіна-Загородня. Глухів. 2025. 55 с.

Методичні рекомендації укладено відповідно до чинних програм першого (бакалаврського) рівня спеціальності 014 Середня освіта, предметної спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова і література), У рекомендаціях описано етапи роботи над курсовими роботами з української мови та методики навчання української мови, визначено їх зміст та структуру; схарактеризовано критерії оцінювання та вимоги до забезпечення академічної доброчесності.

Посібник рекомендовано для здобувачів освіти та викладачів закладів вищої освіти.

УДК 378. 016: (811.161.2+821.161.2):001.89 (072)

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	4
1. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО КУРСОВОЇ РОБОТИ	6
1.1. Загальні положення	6
1.2. Етапи роботи над курсовою роботою	12
1.2.1. Консультації з науковим керівником	13
1.2.2. Опрацювання літератури та складання бібліографії	13
1.2.3. Збирання фактичного матеріалу	18
1.2.4. Написання тексту курсової роботи	20
1.2.5. Оформлення курсової роботи	21
1.2.6. Захист курсової роботи	23
1.3. Структура і зміст курсової роботи	25
1.3.1. Титульний аркуш	25
1.3.2. Зміст	26
1.3.3. Перелік умовних позначень	26
1.3.4. Вступ	26
1.3.5. Основна частина	30
1.3.6. Висновки	33
1.3.7. Список використаних джерел	34
1.3.8. Додатки	36
1.4. Цитування: види, правила оформлення	36
2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	39
3. ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ..	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	45
ДОДАТКИ	48
Додаток А. Орієнтовний перелік тем курсових робіт	48
Додаток Б. Приклад оформлення титульної сторінки	51
Додаток В. Приклад оформлення змісту	52
Додаток Г. Приклади оформлення об'єкта та предмета дослідження	53
Додаток Д. Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел	54

ПЕРЕДМОВА

Сучасна освітня система висуває перед майбутніми вчителями української мови та літератури низку завдань, що потребують творчого підходу, аналітичного мислення та здатності до самостійного наукового пошуку. У цьому контексті здобувач освіти має оволодіти методологічними основами дослідницької діяльності, що дозволить йому критично аналізувати здобутки мовознавства та методики навчання. Володіння цими навичками сприятиме професійному зростанню, адаптації до динамічного освітнього середовища та ефективному виконанню педагогічних завдань.

Законодавчі акти, зокрема закон України «Про вищу освіту», визначають наукову та інноваційну діяльність як невід'ємну складову освітнього процесу. Це підкреслює необхідність розвитку компетенцій студентів у галузі наукових досліджень, що сприятиме підготовці конкурентоспроможних фахівців, здатних упроваджувати новітні підходи до викладання дисциплін.

Навчально-дослідницька діяльність студентів розпочинається з перших років навчання та реалізується через підготовку різних видів робіт: рефератів, повідомлень, наукових публікацій та курсових досліджень. Цей процес забезпечує послідовне формування дослідницьких умінь і навичок, розвиток критичного мислення, навичок аналізу та формулювання наукових гіпотез, що є важливими для професійної діяльності майбутнього педагога.

Залучення студентів до науково-дослідницької діяльності підвищує їхню професійну компетентність, розширює світогляд, сприяє формуванню навичок самостійного дослідження, що є необхідною складовою сучасної освіти. Особлива увага приділяється формуванню інформаційної, операційної, мовно-мовленнєвої та діагностично-прогностичної компетенцій, що забезпечують ефективну інтеграцію майбутніх педагогів у професійне середовище.

Методичні рекомендації висвітлюють основні аспекти організації наукової роботи, визначають особливості проведення досліджень та принципи створення наукового тексту. Крім того, звертаємо увагу на питання академічної

добросовісності, правила оформлення цитувань і списку використаних джерел, вимоги до представлення наукових результатів.

1. ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО КУРСОВОЇ РОБОТИ

1.1. Загальні положення

Курсова робота є самостійним студентським письмовим дослідженням реферативно-аналітичного характеру, що виконується в межах певного курсу або окремих його розділів. Вона сприяє розвитку навичок аналізу наукової літератури, формулювання власних суджень щодо досліджуваної проблематики, узагальнення педагогічного досвіду викладачів закладів вищої освіти та шкільних учителів, а також обґрунтування і аргументації власної точки зору.

Виконання курсових робіт передбачає вдосконалення методики навчання студентів, засвоєння основних фахових понять і категорій, аналіз ключових тем навчальних програм, оволодіння технікою експерименту тощо. Процес написання курсової роботи сприяє поглибленому засвоєнню наукових основ мовознавства / методики навчання української мови, формуванню фахової термінологічної компетентності, аналізу мовно-літературного та методичного матеріалу та оцінці ефективних форм роботи.

Під час виконання курсової роботи оцінюється рівень сформованості таких навичок студента, як володіння теоретичними основами сучасної української мови та методики її навчання, самостійне формулювання наукових положень, створення графічного матеріалу, добір і систематизація інформації відповідно до цілей дослідження, формулювання наукових висновків і практичних рекомендацій, прийняття обґрунтованих рішень, використання причинно-наслідкових зв'язків у процесі аналізу наукового матеріалу. Майбутні вчителі української мови і літератури мають можливість продемонструвати власну наукову підготовку, проаналізувати сучасні дослідження у фаховій літературі, оцінити досвід учителів-практиків та запропонувати власні методичні підходи з використанням інноваційних технологій.

Основна мета курсової роботи полягає у забезпеченні можливості проведення самостійного наукового дослідження, перевірці рівня сформованості науково-дослідницької компетентності, закріпленні

теоретичних і практичних знань студентів із дисциплін мовного циклу та методики навчання української мови. Також метою є формування навичок аналізу наукових джерел, проведення констатувального експерименту, опису його результатів та оцінки ефективності обраної методики.

Виконання курсової роботи з української мови / методики навчання української мови передбачає досягнення одночасно як навчальної, так і дослідницької мети, оскільки здобувач освіти має продемонструвати повноту засвоєння навчального матеріалу, широту ознайомлення з літературою з певної проблеми, виявити вміння аналізувати конкретні мовні факти, узагальнювати їх і робити обґрунтовані висновки.

Робота над курсовим дослідженням спрямована на закріплення, поглиблення й узагальнення знань студентів. Серед основних завдань написання курсової роботи виокремимо: розвиток самостійного наукового мислення здобувачів освіти; удосконалення навичок опрацювання та систематизації науково-методичної літератури; формування навичок творчого осмислення досліджуваної проблеми тощо.

Освітньою програмою передбачено обов'язкові компоненти – курсова робота з української мови (3 кредити ЄКТС) у 5 семестрі (за вибором студента одна з трьох - *з української мови/ української літератури/ зарубіжної літератури*) та з методики навчання української мови (3 кредити ЄКТС) – у 6 семестрі (за вибором студента одна з трьох - *Методика навчання української мови/ Методика навчання української літератури/ Методика навчання зарубіжної літератури*).

Написання **курсорової роботи з української мови** передбачає формування таких компетентностей та набуття результатів навчання:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 3. Здатність до логічного, критичного, аналітичного, абстрактного, творчого мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність використовувати мовно-літературні знання в освітній

діяльності.

ЗК 8. Здатність до використання інформаційних і комунікаційних технологій, пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 9. Здатність до генерування нових ідей, адаптації та дії в новій ситуації, ініціативності та підприємливості.

ЗК 13. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), дотримуватися принципів академічної доброчесності.

Фахові компетентності:

ФК 1. Здатність до формування в здобувачів освіти ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.

ФК 6. Здатність орієнтуватися в літературному процесі України та інших країн і народів світу (від давнини до сучасності), спадщині письменників у контексті літератури, історії, культури, використовувати знання мов і здобутків світового письменства для формування національної свідомості, культури здобувачів освіти, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.

ФК 7. Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу тексту.

ФК 8. Здатність дотримуватися сучасних мовних норм (з іноземної та державної мови), використовувати різні форми й види комунікації в освітній діяльності, обирати мовні засоби відповідно до стилю й типу тексту.

ФК 10. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі з метою інтерпретації та порівняння мовних і літературних явищ, використання різних методів і методик аналізу тексту.

ФК 18. Здатність до використання інновацій у професійній діяльності в галузі освітніх і лінгвістичних досліджень для проведення власного наукового дослідження, узагальнення й оприлюднення результатів розроблення актуальної проблеми (у науково-методичних виданнях, виступах тощо).

Програмні результати навчання:

ПРН 3. Обізнаний із елементами наукового дослідження в професійній сфері та методами їх реалізації.

ПРН 5. Знає специфіку перебігу літературного процесу різних країн у культурному контексті, літературні напрями, течії, жанри, стилі, здобутки української та інших національних літератур, художні твори класики й сучасності.

ПРН 8. Уміє працювати з різними джерелами інформації (науковими, довідково-енциклопедичними, художніми, бібліографічними, навчально-методичними, цифровими та ін.), видобувати, обробляти й систематизувати інформацію, використовувати її в освітньому процесі.

ПРН 9. Здатний до всебічного осмислення літературних процесів та літературознавчих концепцій, володіє методами літературознавчих досліджень, навичками інтерпретації та аналізу художніх творів.

ПРН 12. Володіє різними видами аналізу художнього твору, визначає його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної та зарубіжної культури.

ПРН 13. Володіє навичками атрибуції, розрізняє літературно-культурні епохи, напрями, течії, жанри, стилі за їхніми сутнісними характеристиками.

ПРН 14. Порівнює мовні та літературні факти, явища, визначає їхні подібності й відмінності.

ПРН 16. Володіє основами професійної культури, має здатність створювати й редагувати тексти професійного змісту державною та іноземною мовою.

ПРН 22. Ефективно спілкується в науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-ділових сферах; виступає перед аудиторією, бере участь у дискусіях, обстоює власну думку (позицію), дотримується культури поведінки й мовленнєвого спілкування.

ПРН 25. Здатний навчатися впродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності набути під час навчання кваліфікацію.

Написання курсової роботи з методики навчання української мови передбачає формування таких компетентностей та набуття результатів навчання:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 3. Здатність до логічного, критичного, аналітичного, абстрактного, творчого мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 6. Здатність використовувати мовно-літературні знання в освітній діяльності.

ЗК 8. Здатність до використання інформаційних і комунікаційних технологій, пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 9. Здатність до генерування нових ідей, адаптації та дії в новій ситуації, ініціативності та підприємливості.

ЗК 13. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), дотримуватися принципів академічної доброчесності.

Фахові компетентності:

ФК 1. Здатність до формування в здобувачів освіти ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків.

ФК 5. Здатність реалізовувати ефективні підходи (особистісно-орієнтований, діяльнісний, компетентнісний) до викладання української мови і літератури, зарубіжної літератури на підставі передового вітчизняного досвіду.

ФК 6. Здатність орієнтуватися в літературному процесі України та інших країн і народів світу (від давнини до сучасності), спадщині письменників у контексті літератури, історії, культури, використовувати знання мов і здобутків світового письменства для формування національної свідомості, культури здобувачів освіти, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.

ФК 7. Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу тексту.

ФК 8. Здатність дотримуватися сучасних мовних норм (з іноземної та державної мови), використовувати різні форми й види комунікації в освітній діяльності, обирати мовні засоби відповідно до стилю й типу тексту.

ФК 10. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі з метою інтерпретації та порівняння мовних і літературних явищ, використання різних методів і методик аналізу тексту.

ФК 12. Здатність визначати і враховувати вікові та інші індивідуальні особливості здобувачів освіти під час аналізу особливостей сприйняття й засвоєння ними навчальної інформації.

ФК 15. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду (вітчизняного, закордонного) у галузі навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури з метою професійної саморегуляції й свідомого вибору шляхів розв'язання проблем в освітньому процесі.

ФК 18. Здатність до використання інновацій у професійній діяльності в галузі освітніх і лінгвістичних досліджень для проведення власного наукового дослідження, узагальнення й оприлюднення результатів розроблення актуальної проблеми (у науково-методичних виданнях, виступах тощо).

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Знає психолого-педагогічні засади організації освітнього процесу, закономірності розвитку та вікові особливості здобувачів освіти, зокрема тих, що мають обмежені можливості.

ПРН 3. Обізнаний із елементами наукового дослідження в професійній сфері та методами їх реалізації.

ПРН 6. Знає державний стандарт загальної середньої освіти, навчальні програми з української мови і літератури, зарубіжної літератури для закладів освіти та практичні шляхи їх реалізації в різних видах урочної та позаурочної діяльності.

ПРН 8. Уміє працювати з різними джерелами інформації (науковими, довідково-енциклопедичними, художніми, бібліографічними, навчально-методичними, цифровими та ін.), видобувати, обробляти й систематизувати інформацію, використовувати її в освітньому процесі.

ПРН 16. Володіє основами професійної культури, має здатність створювати й редагувати тексти професійного змісту державною та іноземною мовою.

ПРН 18. Застосовує сучасні методики й технології (зокрема інформаційні) для забезпечення якості освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

ПРН 19. Володіє методами й методиками діагностування навчальних досягнень учнів з української мови і літератури, зарубіжної літератури; уміє здійснювати педагогічний супровід самовизначення учнів, підготовки до майбутньої професії.

ПРН 22. Ефективно спілкується в науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-ділових сферах; виступає перед аудиторією, бере участь у дискусіях, обстоює власну думку (позицію), дотримується культури поведінки й мовленнєвого спілкування.

ПРН 25. Здатний навчатися впродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності набуту під час навчання кваліфікацію.

1.2. Етапи роботи над курсовою роботою

На початку відповідного семестру здобувач освіти визначає навчальну дисципліну, з якої бажає виконувати дослідження: у 5 семестрі – з української мови / української літератури / зарубіжної літератури; в 6 семестрі – з методики навчання української мови / Методики навчання української літератури / Методики навчання зарубіжної літератури.

Наступний етап – **обрання теми курсової роботи** із запропонованої кафедрою тематики (Додаток А). Проте студент сам може запропонувати тему роботи відповідно до своїх наукових інтересів та сучасного стану розвитку наукових досліджень, визначальних для обраної проблеми.

Роботу над науковим дослідженням здобувач освіти виконує максимально самостійно, тісно співпрацюючи з науковим керівником.

Курсове дослідження здійснюється за такими етапами:

- консультації з науковим керівником;
- опрацювання літератури та складання бібліографії;
- збирання фактичного матеріалу;
- написання тексту курсової роботи;
- оформлення курсової роботи;
- захист курсової роботи.

1.2.1. Консультації з науковим керівником

Головне завдання наукового керівника полягає у створенні сприятливих умов для самостійної роботи студента. Це включає консультування та надання рекомендацій, допомогу в розробці плану роботи, пошуку наукових джерел, добір відповідних методів дослідження, а також контроль за виконанням курсової роботи.

Під час першої консультації керівник надає загальні рекомендації щодо опрацювання теми: визначає основний обсяг матеріалу для аналізу, допомагає зрозуміти актуальність і новизну обраної проблематики, формує мету та завдання дослідження, а також радить ключову літературу. Разом зі студентом складається попередній план наукової роботи, визначаються її основні розділи, встановлюється графік підготовки вступу, основної частини і висновків, а також термін завершення чернетки.

Студент має усвідомлювати важливість своєчасних консультацій і рекомендацій наукового керівника. Регулярна робота над окремими частинами дослідження та внесення коректив допомагають ефективно організувати час для написання роботи і уникнути помилок. Отже, студент зобов'язаний періодично інформувати наукового керівника про стан виконання поставлених завдань.

1.2.2. Опрацювання літератури та складання бібліографії

Здобувач освіти повинен самостійно обирати наукову літературу для дослідження, однак науковий керівник може порадити ключові роботи, які є важливими для обраної теми.

Для добору відповідної літератури необхідно звернутися до бібліотечних каталогів:

- систематичного каталогу (спочатку визначається галузь знань, потім конкретне питання, пов'язане з дослідженням, і, зрештою, відповідне джерело);
- предметного каталогу (де бібліографічні записи впорядковані за алфавітом тематичних рубрик);

- алфавітного каталогу (розташування назв праць йде в алфавітному порядку);
- тематичних картотек (наприклад, для пошуку газетно-журнальних статей, авторефератів чи рецензій);
- бібліографічних покажчиків.

Розпочинати пошук рекомендується зі звернення до енциклопедичних видань та словників лінгвістичних термінів. Вони допомагають сформуванню загального уявлення про проблему, яка досліджується, і можуть стати відправною точкою для подальшого аналізу:

- УКРЛІТ.ORG (<http://ukrlit.org/slovnyk>). За вказаним покликанням – Тлумачний онлайн словник української мови, що об'єднує слова та словосполучення з різних словників; «Словник української мови» в 11-ти томах; «Словарь української мови» Б. Грінченка;
- Словник української мови: Академічний тлумачний словник (1970—1980) (<http://sum.in.ua/>);
- УКРАЇНСЬКИЙ МОВНО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ ФОНД НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ. СЛОВНИК УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ON-LINE (<http://services.ulif.org.ua/expl/entry/search/слово>). Розміщено електронну версію Словника української мови в 20-ти томах (томи 1-8);
- Словник української мови Б. Грінченка (<http://hrinchenko.com/>);
- Словники України онлайн (<http://rozum.org.ua/>);
- Словопедія (<http://slovopedia.org.ua/>).

Крім того, слід звернутися до підручників та посібників для вищої школи, у яких після кожного розділу та/або в кінці книги подана рекомендована література, що є важливим джерелом наукової інформації.

Необхідно опрацювати спочатку нову літературу, а потім, користуючись покликами на інші джерела, поступово заглибитися в історію дослідження обраної проблеми. Вивчаючи праці, також звертайте увагу на поклики і список використаної літератури, поданий у них. Це суттєво доповнить бібліографію вашого власного дослідження.

Крім того, варто опрацювати періодичні мовознавчі та методичні видання та збірники, зокрема «Мовознавство», «Культура слова», «Дивослово», «Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах», «Українська мова і література в школі» та ін., вісників ЗВО (зокрема, «Вісник Глухівського національного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки», «Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка: Літературознавство, мовознавство, фольклористика», «Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Філологія» тощо). Доцільно для швидшого пошуку необхідних джерел опрацювати вказівки статей, опублікованих протягом календарного року, розміщені в кінці останнього номера часопису за кожний рік видання.

Існує значна кількість бібліографічних покажчиків, які містять переліки опублікованих робіт, об'єднаних певними критеріями. Це можуть бути тематика, проблематика, авторство, видавництво, територіальні або хронологічні ознаки тощо. Вони доповнені спеціальними індексами, які сприяють зручнішому пошуку та систематизації матеріалів.

Ознайомившись із рекомендаціями наукового керівника або самостійно вивчивши енциклопедичні видання, підручники чи покажчики про видатних лінгвістів, які займалися відповідною проблематикою, можна скористатися спеціальними бібліографічними покажчиками. Вони містять переліки друкованих робіт цих дослідників і допоможуть глибше ознайомитися з їхніми науковими розвідками.

Інтернет значно розширив можливості для швидкого пошуку наукової літератури. Однак важливо правильно і відповідально використовувати електронні ресурси. Слід уникати анонімних матеріалів з мережі. Покликаючись на інтернет-джерела, необхідно зазначати не лише адресу сайту, але й джерело походження опублікованої інформації. Рекомендується використовувати перевірені електронні ресурси — зокрема електронні каталоги, довідково-інформаційні бази даних чи бібліотеки, такі як:

- Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

(<http://www.nbu.gov.ua/>);

- Наукова електронна бібліотека періодичних видань НАН України (<http://dspace.nbu.gov.ua/handle/123456789/258>);
- Електронна бібліотека Інституту української мови НАН України (<http://www1.nas.gov.ua/institutes/ium/e-library/Pages/default.aspx>);
- ERIC (Інформаційний центр навчальних ресурсів) (<https://eric.ed.gov/>);
- Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні НАН України. Бібліотека (<http://www.inmo.org.ua/library.html>). Можна знайти у різних форматах словники та монографії, які видані інститутом;
- Читиво: електронна бібліотека (<http://chtyvo.org.ua>);
- Літера (<https://litera-ua.livejournal.com/1585.html>);
- Бібліотека Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (<http://new.library.gnpu.edu.ua/>).

Літературу доцільно записувати на окремі картки (можна робити їхні електронні версії), зазначаючи прізвище та ініціали автора, назву монографії, збірника статей чи окремої статті, місце і рік видання, назву видавництва чи журналу та кількість сторінок.

Послідовність запису в картці:

1. Прізвище та ініціали автора (авторів, якщо їх кілька).
2. Назва праці (без скорочень).
3. Вихідні дані (місто видання, назва видавництва, рік видання, кількість сторінок; для періодичних видань – назва, рік видання, номер, сторінки).

Наприклад:

Рускуліс Л. Академічна доброчесність: навч.-метод. посіб. Миколаїв: СПД Румянцева, 2022. 86 с.

Копусь О. Організація науково-дослідницької діяльності студентів у професійній підготовці майбутніх учителів української мови і літератури. *Українська мова і література в школах України*. 2015. № 3. С. 10–12.

Словник-довідник з української лінгводидактики: навч. посіб. / кол. авторів за ред. М. І. Пентилюк. К.: Ленвіт, 2015. 320 с.

Доцільно також зазначати бібліотечні шифри, під якими подано праці в каталозі. Це дозволить значно зекономити час під час замовлення книги звертатися до каталогу.

Якщо існує електронна версія, потрібно обов'язково вказати режим доступу, що допоможе швидко знайти ще раз відповідне джерело та правильно оформити це джерело в списку використаної літератури. Наприклад:

Дробиш Л. В., Карпенко Ю. В. Дослідницька діяльність студентів як засіб якісної підготовки.

URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/32246/1/361-635-636.pdf>.

Для написання курсової роботи необхідно опрацювати щонайменше 20 джерел. Це забезпечить достатній рівень вивчення наукової літератури з досліджуваної проблеми, що дозволить виконати поставлені завдання та досягти визначеної мети.

Першим кроком є складання бібліографічного списку: упорядкуйте джерела в алфавітному порядку й систематизуйте їх відповідно до основної тематики роботи. Наступним етапом стане аналіз відібраної літератури: виокреміть головні ідеї, ключові положення текстів, проведіть їх аналіз та осмислення.

Слід ознайомитись також із методами, підходами та прийомами, які можуть бути корисними при створенні власної роботи. У процесі читання

потрібно звертати увагу на незнайомі терміни й поняття, використовуючи для їх пояснення словники, особливо ті, що стосуються лінгвістики. Це допоможе сформувати базу знань, яка стане основою для подальшого розширення ваших ідей.

Роблячи нотатки, краще використовувати картки, аркуші паперу або електронні файли з одностороннім заповненням. Такий підхід спростить групування записів за тематичними категоріями, хронологією розвитку ідей, спільними чи відмінними ознаками. На картках із теоретичними матеріалами варто залишати поля для приміток, які підкажуть, де саме в тексті курсової роботи ці матеріали можна включити. Це полегшить подальшу систематизацію теоретичної частини, а також забезпечить використання цитат і прикладів для ілюстрації вашого аналізу.

Особливу увагу потрібно звертати на суперечливі питання, дискусійні моменти та різні точки зору — це сприятиме глибшому осмисленню теми. Працюючи зі знайденою науковою літературою, слід не просто переповідати зміст, а осмислювати його критично. У процесі опрацювання матеріалів необхідно записувати власні думки та спостереження, аргументуючи свої висновки. Це не лише допоможе краще зрозуміти тему, але й посприє створенню нових ідей для дослідження. Таким чином, цей структурований підхід до роботи з джерелами сприятиме якісному аналізу й чіткому викладенню ваших професійних висновків.

1.2.3. Збирання фактичного матеріалу

Фактичний матеріал часто збирається паралельно з роботою над науковою літературою. Основними джерелами дослідника стають оригінальні тексти, такі, як художні, наукові чи публіцистичні, а також словники, анкети та опитування інформаторів.

Для проведення аналізу стилю автора рекомендовано використовувати найповніші видання та дотримуватися такого алгоритму:

1. Уважно прочитати твір, занурившись у його зміст.
2. Віднайти специфічні мовні явища, які потрібно досліджувати, і

виписати їх на картки з позначенням сторінки тексту.

3. Використовувати відповідні словники для пояснення цих мовних явищ, указавши їх у картках.

Відбір прикладів з текстів має здійснюватися максимально ретельно. Кожен приклад записують окремо, зосереджуючись на реченнях або словосполученнях, які фіксують на окремих картках чи аркушах (тобто створюють картотеку). За потреби можна створити електронну версію карток.

Основні вимоги до карткування:

1. Мовні факти (слова, словосполучення) необхідно подавати у мінімальному контексті – реченні.

2. Виділити ключове слово чи конструкцію іншим кольором, шрифтом або підкресленням.

3. На картці зазначити сторінку твору, де зустрічається мовне явище. Якщо матеріал зібрано з кількох джерел, вказати назву твору, сторінку та бібліографічні дані.

4. Під час запису потрібно дотримуватися абсолютної точності: не скорочувати слова, не змінювати їх порядок чи пунктуацію автора.

5. Якщо речення об'ємне, допускається його скорочення із позначенням пропуску трьома крапками. При цьому важливо зберегти змістовність для розуміння мовного факту.

Зворотний бік картки може використовуватись для пояснення лексичних значень слів, опису мовних явищ або додаткових коментарів. Після завершення створення картотеки розпочинається її систематизація.

На основі наукової літератури слід вибрати метод аналізу матеріалу та відповідну класифікацію. Наприклад, лексичний матеріал може бути групований за тематичними або лексико-семантичними ознаками, передбачаються також етимологічні дослідження, аналіз структурного складу лексем, термінів, синонімів, неологізмів тощо. Основна мета таких досліджень – не лише всебічний аналіз мовних одиниць, але й виявлення їх функцій у текстах різних стилів і жанрів.

Важливо ретельно добирати мовний матеріал та уникати викривлення фактів. Узагальнення і висновки повинні бути сформовані на основі конкретного аналізу зібраного матеріалу. У роботах дослідницького характеру необхідно надавати повну характеристику прикладів. Картотека зазвичай використовується повністю: кожне теоретичне положення мусить бути підтверджено фактичним матеріалом. Для ілюстрації слід вибирати речення, що яскраво демонструють мовне явище. У тексті курсової роботи приклади супроводжуються абзацом з виділенням мовного явища іншим шрифтом. Після речення вказують посилання у дужках - [...]. Якщо прикладів забагато, наводять 5–7 мовних одиниць, а решту карток враховують і зазначають їх кількість. Додатковий матеріал можна оформити як додатки у вигляді таблиць, покажчиків чи словників.

1.2.4. Написання тексту курсової роботи

Для успішної роботи над текстом необхідно діяти систематично, приділяючи увагу кожному етапу: обмірковувати ідеї, писати, шукати різні підходи й варіанти, а також не боятися переробляти створене.

На початковій стадії дослідження складається базовий варіант плану, який охоплює ключові питання, що стануть основою для теоретичних викладів, узагальнень та ілюстрацій. Такий план зазвичай має просту структуру. У процесі опрацювання літератури та збору фактичного матеріалу план удосконалюється: краще проглядаються взаємозв'язки між розділами, підрозділами, пунктами й підпунктами. Водночас зростає чіткість їх узгодження. Цей варіант називають вторинним: він складніший і більш деталізований і слугує основою для написання першої редакції курсової роботи. Чим детальнішим буде цей план, тим краще він відобразить загальну концепцію дослідження та його спрямованість.

Після завершення написання остаточного варіанту роботи такий розгорнутий план, за потреби, може бути скорочений чи спрощений. Це формує третій, остаточний його варіант.

Під час розробки окремого питання або частини роботи важливо зберігати зв'язок із загальною темою дослідження та поставленою проблемою.

Аналіз сучасного стану питання і зібраних матеріалів дозволяє уточнити методи вирішення завдань. У процесі роботи можуть з'явитися нові аспекти проблематики, які потребуватимуть подальшого аналізу. Це спричинятиме зміни в первісному плані, а отже, вимагатиме корекції структури роботи і деталізації проблеми дослідження.

Оформлюючи результати, слід дотримуватися правил наукового стилю викладу, основною ознакою якого є об'єктивність. Матеріал необхідно подавати стисло, логічно, з обґрунтуванням висновків. Варто уникати загальних фраз, голослівних тверджень, тавтології та мовних надмірностей, зокрема надмірного використання іншомовних термінів при наявності українських аналогів – це лише ускладнює сприйняття тексту.

Обов'язковою вимогою є також забезпечення посилань на джерела інформації та згадування авторів висловлених думок чи цитувань. Наукова комунікація має свої суворі норми: автори робіт зазвичай виступають у множині та замість «я» використовують «ми», що дозволяє представити думку як колективну точку зору школи чи наряду досліджень. Коректним є вживання таких фраз, як: на нашу думку, ми стверджуємо, нами було встановлено тощо, а також використання безособових форм: доведено, виявлено тощо.

1.2.5. Оформлення курсової роботи

Обсяг курсової роботи має становити 25-40 сторінок формату А4. Її виконують на стандартних аркушах формату А4 (210×297 мм) лише з одного боку, при цьому текст орієнтується у книжному форматі.

Основний текст друкують шрифтом розміром 14 з міжрядковим інтервалом 1,5. Абзацний відступ має складати 1,5 см. Параметри сторінки передбачають поля таких розмірів: ліве – 3 см, верхнє та нижнє – по 1,5 см, праве – 1 см.

Основну частину роботи поділяють на розділи. Заголовки структурних елементів, таких як «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ 1», «РОЗДІЛ 2», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ», друкуються великими літерами й вирівнюються симетрично до тексту.

Заголовки підрозділів подаються з абзацного відступу малими літерами (окрім першої великої). Наприкінці заголовків крапка не ставиться. Якщо заголовок складається з декількох речень, то між ними ставиться крапка. Заголовки пунктів також друкують малими (окрім першої великої) літерами з абзацного відступу, і після такого заголовка крапка вже ставиться. Відстань між заголовками та текстом має бути вдвічі більшою за міжрядковий інтервал, тобто 2 інтервали. Кожен новий розділ починають із нової сторінки.

Нумерація сторінок охоплює всі розділи, підрозділи, пункти, підпункти, таблиці й формули. Ведення нумерації починається з титульної сторінки, яка вважається першою. Проте номер «1» на ній не зазначають. На другій сторінці розміщують «Зміст», у якому біля кожного пункту й підпункту обов'язково зазначають номери сторінок початку відповідних розділів. Номер сторінки друкується внизу праворуч.

Таблиці послідовно нумерують у межах кожного розділу. Верхній правий кут над заголовком таблиці займає напис «Таблиця» разом із її номером; при цьому номер формується із номера розділу й порядкового номера таблиці, поділених точкою (наприклад, Таблиця 1.2 – друга таблиця першого розділу). Кожна таблиця обов'язково потребує заголовка, що передає її зміст, при цьому крапка в кінці не ставиться. У разі перенесення частини таблиці на іншу сторінку пишуть над нею позначення «Продовження табл. 1.1».

Титульна сторінка курсової роботи повинна містити: назву закладу вищої освіти, кафедру виконання роботи, назву теми, прізвище, ім'я та по батькові студента, його курс, групу, спеціальність та освітню програму; дані про наукового керівника (прізвище, ініціали, науковий ступінь і посаду), а також місто виконання роботи й поточний рік.

Список використаних джерел розміщується після висновків як один із ключових елементів бібліографічного апарату – він відображає обсяг самостійної творчої праці студента й рівень опрацьованих матеріалів. Джерела розташовують в алфавітному порядку: за прізвищами авторів або назвами джерел. Усі бібліографічні описи оформляються згідно з державними

стандартами із зазначенням назв праць. Додатки розташовуються після основної частини роботи на наступних аркушах, у порядку їхньої появи в тексті. Якщо додатків декілька, кожен починають з нової сторінки. Додаток повинен мати заголовок, який зазначається вгорі малими літерами з першої великої симетрично відносно тексту сторінки. Посередині рядка над заголовком малими літерами з першої великої букви друкується слово «Додаток» і велика літера, що позначає цей додаток.

1.2.6. Захист курсової роботи

Курсова робота з української мови або методики її викладання підлягає обов'язковій процедурі захисту. Завчасно, не пізніше ніж за 10 днів до дати захисту, студент зобов'язаний надати науковому керівнику остаточний варіант роботи, оформлений відповідно до встановлених вимог.

Після перевірки керівник оцінює якість роботи, її відповідність стандартам і вирішує, чи допускати студента до захисту. Якщо ж робота потребує доопрацювання, її повертають на виправлення, і студент має здати відкоригований варіант на повторну перевірку протягом тижня.

Здобувач вищої освіти може бути недопущений до захисту курсової роботи з таких причин: невчасне подання роботи через втрачений контакт із керівником, невиконання встановлених вимог, низька якість змістовного наповнення, відсутність обов'язкових структурних елементів, неправильне оформлення, фальсифікація результатів дослідження, відсутність документа про перевірку на академічну доброчесність або виявлення плагіату. У разі позитивної оцінки роботи керівником і дотримання принципів академічної доброчесності студент допускається до захисту.

Процес захисту проводиться у визначені кафедрою строки в присутності комісії, до складу якої входять науковий керівник, 2–3 представники кафедри та студенти бакалаврського рівня.

Захист включає кілька етапів:

- виступ студента з доповіддю про головні аспекти курсової роботи;
- відповіді на запитання комісії;

- отримання зауважень та рекомендацій від членів комісії;
- подальше оцінювання представленого дослідження.

Попередньо студент повинен підготувати виступ тривалістю до 5 хвилин, де стисло й чітко викладає основний зміст своєї роботи.

Для кращого сприйняття матеріалу рекомендується супроводжувати доповідь презентацією з 10–12 слайдів, яка має відповідати змісту виступу та слугувати інформативним доповненням. У презентації слід дотримуватись таких правил: чіткий шрифт, мінімальна кількість кольорів, відсутність перевантаження зайвими ілюстраціями чи складними схемами. Послідовність слайдів повинна відповідати логіці доповіді, а кожен слайд варто використовувати для висвітлення однієї ідеї або тези.

У своїй доповіді студент має акцентувати увагу на актуальності дослідження, його меті, завданнях і висновках. Необхідно переконати аудиторію в тому, що поставлені цілі виконані, а результати мають наукову новизну.

Після завершення доповіді здобувач повинен відповісти на додаткові питання комісії. Для підготовки відповідей рекомендується заздалегідь переглянути текст курсової роботи, виявити потенційно слабкі місця та підготувати аргументовані обґрунтування своєї позиції. Слід також освіжити в пам'яті ключові терміни й дефініції.

Оцінювання захисту залежить від змістовності виступу й переконливості відповідей здобувача освіти. Комісія оцінює знання студента, його ораторські здібності та вміння захищати свої висновки перед аудиторією. Після обговорення члени комісії оголошують студентам остаточні оцінки і вносять до екзаменаційної відомості й документації (залікової книжки чи індивідуального плану).

Кращі курсові роботи за рекомендацією керівника можуть бути включені до програм студентських наукових конференцій для ширшого представлення результатів досліджень.

1.3. Структура і зміст курсової роботи

Курсова робота повинна містити:

- титульний аркуш;
- зміст;
- перелік умовних позначень (за необхідності);
- вступ;
- основну частину;
- висновки;
- список використаних джерел;
- додатки (за необхідності).

1.3.1. Титульний аркуш курсової роботи (Додаток Б)

Титульний аркуш містить таку інформацію:

- назва міністерства, якому підпорядковується ЗВО;
- найменування закладу вищої освіти, де виконано роботу;
- назва кафедри, на якій здійснюється дослідження;
- назва роботи;
- прізвище, ім'я, по батькові автора, номер академічної групи, назва спеціальності та освітньої програми;
- науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові наукового керівника;
- місто і рік.

1.3.2. Зміст

Зміст подають на початку роботи. Він містить найменування та номери початкових сторінок усіх розділів, підрозділів та пунктів (якщо вони мають заголовки), зокрема: вступу, висновків до розділів, загальних висновків, додатків, списку використаної літератури тощо (Додаток В).

1.3.3. Перелік умовних позначень

У роботі може бути представлений перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів, якщо використовується специфічна термінологія, маловідомі скорочення, нові символи чи позначення. Цей перелік викладають у вигляді окремого списку, який розташовується перед вступом.

Список оформлюють у дві колонки: у лівій колонці подають скорочення в алфавітному порядку, а в правій подають їхнє детальне пояснення.

Якщо ж спеціальні терміни, скорочення чи позначення повторюються менше трьох разів у тексті роботи, їх не включають до переліку, а пояснення надають безпосередньо при першому згадуванні.

1.3.4. Вступ

Вступ служить для висвітлення сутності та актуальності наукової проблеми, її значущості, а також викладення вихідних даних і підстав для вибору теми дослідження. У цьому розділі обґрунтовується необхідність проведення роботи. Зазвичай обсяг вступу не перевищує 2-3 сторінки.

Фінальне редагування вступної частини бажано виконувати на завершальному етапі дослідження, коли автор уже має цілісне уявлення про проблему.

У вступній частині надається загальна характеристика роботи, дотримуючись рекомендованої структури:

Актуальність проблеми

Першим кроком у визначенні актуальності є аналіз та опис проблемної ситуації. У контексті наукового пізнання проблема трактується як питання, для вирішення якого ще не накопичено достатньо знань, а тому потрібні цілеспрямовані теоретичні та практичні дії.

Обґрунтування вибору проблеми має базуватися на її значущості для глибшого розуміння конкретного мовного чи методичного явища (що підкреслює її новизну) та на суспільній необхідності у вирішенні даного питання (що підтверджує її актуальність).

Аргументуючи актуальність досліджуваної проблеми, варто визначити вже існуючі спроби її вирішення. При цьому слід згадати дослідників, які зробили внесок у вивчення цього питання, зазначивши їхні прізвища в алфавітному порядку разом із ініціалами. Важливо, аби ініціали зазначались без порушення рядка, залишаючись поруч із прізвищем.

Мета дослідження

Мета дослідження полягає в тому, щоб визначити основну спрямованість і кінцевий результат роботи, що допомагає досліднику формувати чіткий вектор діяльності. Вона визначає характер проведеної роботи, який може бути теоретико-емпіричним або прикладним. Як правило, мета дослідження тісно пов'язана з темою курсової роботи і має чітко окреслювати проблему, яка підлягає вирішенню.

Завдання дослідження

Визначення мети дослідження є важливим етапом, який допомагає структурувати науковий пошук у вигляді послідовності вирішення як основних, так і додаткових завдань. Іншими словами, мета дослідження конкретизується через постановку завдань, що окреслюють увесь шлях дослідження та визначають, які дії необхідно виконати для її досягнення. При цьому завдання також слугують своєрідним орієнтиром, підказуючи послідовність процедур дослідження. Отже, завдання фіксують окремі кроки, що ведуть до мети.

Основне завдання є безпосередньо пов'язаним із цільовою установкою дослідження. Додаткові завдання можуть бути сформульовані для підготовки до подальших етапів роботи, наприклад, для перевірки побічних гіпотез або вирішення методичних проблем, таких як апробація нових дослідницьких методик.

Завдання дослідження зазвичай охоплюють кілька важливих аспектів:

1. Розв'язання певних теоретичних питань, що стосуються загальної проблематики дослідження (наприклад, уточнення сутності поняття, явища чи процесу, вдосконалення їхнього визначення).

2. Глибоке вивчення практичного аспекту проблеми, аналіз її сучасного стану, виявлення труднощів і причин їх виникнення.

3. Обґрунтування комплексу заходів, необхідних для розв'язання проблеми.

Обсяг і складність завдань залежать від рівня підготовки дослідника, його практичного досвіду в науковій роботі, а також від наявного часу для виконання роботи. Як правило, кількість основних завдань корелює з кількістю розділів у курсовій роботі: кожен розділ демонструє вирішення конкретного завдання та містить стислу підсумкову частину щодо отриманих результатів.

Мета й завдання дослідження мають бути чітко сформульованими, відображати його тематику та забезпечувати логічну структуру роботи.

Об'єкт дослідження

Об'єкт дослідження курсової роботи - це частина мовної / методичної реальності, в межах якої знаходиться предмет дослідження і яка містить передумови для пізнання предмета. Об'єкт — це те, на що спрямований процес пізнання, те, що містить суперечність і породжує проблемну ситуацію (Додаток Г)

Предмет дослідження

Предметом дослідження у курсовій роботі є ті властивості, сторони чи особливості об'єкта, які підлягають вивченню в межах зазначеного дослідження.

Зазвичай він тісно пов'язаний із центральним питанням розглянутої проблеми. Один і той самий об'єкт може мати декілька різних предметів дослідження. Якщо завдання дослідника полягає у вивченні всіх закономірностей функціонування об'єкта, тоді його характеристика як об'єкта і предмета дослідження може повністю збігатися.

Під час формулювання об'єкта слід охопити ту реальність, яка аналізується, в той час як предмет акцентує увагу на аспекті цього розгляду. Предмет визначає нові зв'язки, властивості, аспекти чи функції об'єкта, що розкриваються в ході дослідження.

Таким чином, об'єктом є те, що підлягає вивченню загалом, а предмет розглядає специфічні елементи, яким надається наукове пояснення. Точне та науково виважене визначення об'єкта є не просто формальністю, а важливим змістовним кроком у науковому процесі. Воно сприяє орієнтації дослідника на визначення значущості предмета в межах ширшого поняття – об'єкта дослідження. Проте недостатньо лише встановити й назвати об'єкт: необхідно також надати його детальну характеристику. Лише таким чином можна забезпечити комплексний підхід до аналізу та вивчення основних аспектів предмета дослідження.

Процес визначення теми, об'єкта та мети дослідження відбувається нерозривно й взаємопов'язано. Об'єкт і предмет у контексті наукового аналізу мають відношення загального до часткового, що дозволяє глибше зрозуміти сутність досліджуваного феномена (Додаток Г).

Теоретико-методологічні основи дослідження

Процес формулювання теоретико-методологічних основ дослідження, що передбачає виокремлення теоретичних положень тих авторів, праці яких є основою для планування, проведення та аналізу результатів дослідження.

Методи дослідження

У методах досліджень розкривається спосіб отримання достовірних наукових знань, умінь та практичних навичок у різних сферах діяльності.

Надається характеристика вибірки досліджуваних питань, описується організація дослідження.

При написанні курсової роботи з української мови / методики навчання української мови використовуються такі методи дослідження:

теоретичні: індукція та дедукція, аналіз і синтез; порівняння, класифікація, абстрагування, конкретизація, систематизація; узагальнення, формалізація, моделювання: наочно-образні, вербальні, знакові (символічні);

емпіричні методи: спостереження; усне опитування: бесіда, інтерв'ю; письмове опитування: анкетування, тестування, рейтинг; експеримент, узагальнення незалежних характеристик, аналіз документів і продуктів діяльності.

Теоретичне значення

При формулюванні теоретичного значення студенту необхідно показати й оцінити, яке значення мають розроблені ним наукові положення з точки зору розвитку наукових знань для розв'язання тієї чи іншої наукової задачі або наукової проблеми. У курсовій роботі, яка має теоретичне значення, подають відомості про наукове використання результатів досліджень або рекомендації щодо їх використання. Це і становитиме практичну значущість дослідження.

Практичне значення

Практичне значення має містити результати самостійно проведених досліджень, що можуть бути впроваджені в процесі вивчення української мови чи методики навчання української мови. Слід вказати ким і де саме можуть бути використані результати дослідження.

Структура та обсяг роботи

Подається інформація щодо структури та обсягу роботи.

1.3.5. Основна частина

Основна частина курсової роботи включає розділи: теоретичний, дослідницько-аналітичний та інтерпретаційний, а також підрозділи, які повинні бути логічно взаємопов'язані. Матеріал має бути поданий послідовно, чітко і з урахуванням критичного аналізу теоретичних положень, статистичних даних та

іншої різноманітної інформації. Назви, структура та зміст розділів і підрозділів повинні відповідати завданню дослідження, яке стосується обраної теми.

Важливим аспектом під час підготовки тексту є правильне розбиття на абзаци: кожен з них повинен містити завершену думку, викладену однією або кількома фразами. У *першому*, теоретичному, розділі здобувач освіти проводить загальний аналіз проблеми дослідження. Зокрема, відображає стан вивчення цієї теми в межах сучасної філології / методики навчання української мови та формує понятійно-логічну схему або теоретичну модель. Виконується огляд літературних джерел за предметом дослідження, презентується критичний аналіз різних підходів і точок зору, здійснюється їх систематизація та класифікація. Також обґрунтовуються основні фактори, які впливають на стан і розвиток об'єкта дослідження. Для підтвердження теоретичних висновків доцільним є використання даних із енциклопедій, монографій, довідників, а також періодичних і спеціалізованих видань як вітчизняного, так і закордонного походження.

Другий розділ присвячено результатам дослідження. У ньому дані систематизуються, аналізуються і порівнюються з результатами інших дослідників. На основі такого аналізу виявляються основні закономірності та тенденції розвитку досліджуваних явищ. Крім того, формулюються рекомендації щодо їх практичного застосування. Тут здійснюється інтерпретація емпіричних результатів, а надані рекомендації ґрунтуються на дослідницьких даних і чітко окреслюють межі їх практичного впровадження. Зокрема:

- *У курсовій роботі із сучасної української мови:*

Основна частина найчастіше складається з двох розділів, які мають теоретичне та практичне спрямування. У теоретичному розділі (9 – 12 сторінок), здобувач вищої освіти має досить повно, з різних сторін викласти стан проблеми, якій присвячено курсову роботу, проаналізувати різні погляди, дати їм власну оцінку, визначити основні категорії й поняття, розкрити методи вивчення й сформулювати основні закономірності розвитку та вирішення наукової проблеми. У висновках до розділу (1 – 2 абзаци) слід указати на доцільність і

можливість використання певних обґрунтованих підходів розв'язання практичних завдань. Практичний розділ (10 – 13 сторінок), має репрезентувати аналітичну характеристику предмета дослідження. Попередньо відібраний і систематизований мовний матеріал здобувач вищої освіти має проаналізувати й сформулювати висновки практичної частини курсового дослідження.

Зазвичай у роботі над фактичним мовним матеріалом виділяють три етапи:

- накопичення необхідних мовних фактів;
- відповідне опрацювання їх;
- висвітлення в тексті.

Накопичення конкретного мовного матеріалу полягає у виборі його з певних джерел і складанні картотеки. Цю роботу доцільно починати лише після вступної консультації у наукового керівника та попереднього загального ознайомлення із науковою літературою з обраної теми. На цьому етапі визначається обсяг мовних фактів, необхідних для аналізу, та характер і кількість джерел, із яких вони вибиратимуться.

Таким джерелом можуть слугувати твори різних стилів (художні, публіцистичні, наукові тощо), різноманітні словники (тлумачні, етимологічні, синонімічні, фразеологічні, термінологічні та ін.), а також конкретні носії мови, якщо досліджуються особливості усного мовлення.

Залежно від теми й завдань роботи це може бути: один твір якогось письменника; декілька творів одного автора; декілька творів різних авторів; твори різних жанрів.

- У курсовій роботі із методики навчання української мови:

У першому розділі репрезентовано теоретичні розвідки з української мови, психологічні чинники засвоєння того чи того мовного явища; методичні проблеми з досліджуваної теми. У другому здійснюється аналіз програм, підручників (для ЗЗСО), аналіз стану досліджуваного явища у закладах освіти (констатувальний експеримент); розробка власної методичної системи (системи вправ, завдань; уроку в ЗЗСО). Кожен розділ (підрозділ) повинен починатися з передмови, в якій зосереджено увагу на завданнях дослідження, і завершуватися

короткими висновками отриманих науково-практичних результатів.

Обов'язковим складником курсової роботи є розроблення, організація, проведення спостереження й експерименту та опрацювання його даних, що, на думку Т. Симоненко, викликає труднощі й вимагає спеціального додаткового з'ясування. Із цією метою здобувач освіти під керівництвом викладача визначає мету й завдання експерименту, з'ясовує, як учитель разом зі здобувачами освіти вирішує завдання щодо визначення місця і ролі лінгвістичного поняття; окреслює методи, прийоми й засоби, використані вчителем із метою репрезентації мовного явища; роль учителя в процесі визначення завдання; ефективність його розв'язання; основні переваги й недоліки його розв'язання.

Опрацювання зазначених завдань дає змогу запропонувати методичні рекомендації для вчителів. Оскільки експеримент є найбільш складною частиною курсової роботи, його організують під керівництвом викладача, дирекції школи й учителя: визначають експериментальні й контрольні класи, узгоджують методику проведення, а в подальшому спільно обговорюють результати впровадженого дослідження. Організація й проведення експерименту дає змогу обґрунтувати доцільність його використання, систематизувати матеріал, запропонувати графічний супровід, дійти висновків.

1.3.6. Висновки

У висновках курсової роботи слід підсумувати результати проведеного дослідження, акцентуючи увагу на ключових практичних здобутках. Формулювання висновків має бути тісно пов'язане із поставленими завданнями на основі матеріалів основної частини роботи.

Для створення ґрунтовних висновків і пропозицій рекомендується попередньо апробувати основні положення дослідження. Обсяг цієї частини зазвичай не перевищує двох сторінок. Висновки мають бути логічними судженнями, що впливають із завдань дослідження. Їх кількість переважно відповідає числу завдань, сформульованих на початку роботи. Важливо також

пам'ятати, що висновки – це ті аспекти наукового дослідження, які виносяться на обговорення або захист.

Основні вимоги до формулювання висновків включають такі критерії:

1. Відповідність поставленим завданням, визначеним у науковому апараті (висновки можуть бути пронумеровані).
2. Чіткість викладу.
3. Конкретність і точність.
4. Лаконічність.
5. Переконливість аргументів.

У висновках важливо чітко зазначити, що мета дослідження досягнута, а всі задачі виконано в повному обсязі. Крім того, варто звернути увагу на виявлені нові аспекти дослідження.

1.3.7. Список використаних джерел

До переліку використаних джерел (25-30 позицій) слід включати лише ті, на які є посилання у тексті, а також ті, що були використані для викладення конкретних питань чи положень. Список має містити вітчизняну наукову літературу, навчально-методичні матеріали, спеціальні видання, фахову періодику та інформаційні інтернет-ресурси. Недостатня кількість джерел може вказувати на поверхневий підхід до дослідження, тоді як надмірність може свідчити про компілятивний характер роботи.

До списку літератури входять такі джерела: нормативно-правові акти, роботи наукового керівника (що підтверджують його фаховість у зазначеній темі), праці провідних спеціалістів у галузі, публікації автора роботи (за наявності), а також сучасні джерела за темою дослідження, опубліковані в останні 5 років. Список використаних джерел формують в алфавітному порядку: за прізвищами авторів або першим словом назви праці в разі відсутності автора (Додаток Д).

Якщо кілька авторів мають однакові прізвища, їх зазначають у порядку алфавіту їхніх ініціалів. Роботи одного автора впорядковують за алфавітним порядком назв його праць. Якщо назва праць одного автора збігається, їх

подають у хронологічному порядку. Спершу подають літературу, видану кирилицею, потім латиною, і далі – мовами зі специфічною графікою (в алфавітному порядку назв мов).

В Україні діють два затверджені Національні стандарти, що відповідають за оформлення бібліографічної інформації в науковій роботі:

1. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання / Нац. стандарт України. – Вид. офіц. – [Чинний від 2007-07-01]. – Київ : Держспоживстандарт України, 2007. – 47 с. Це регламентуючий документ для оформлення бібліографічних списків, списків використаної літератури, списків літератури в наукових роботах тощо.

2. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. – Вид. офіц. – [Уведено вперше ; чинний від 2016-07-01]. – Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. – 17 с. Цей стандарт є регламентуючим документом для оформлення бібліографічних посилань та бібліографічних списків посилань у наукових роботах. Він установлює види бібліографічних посилань, правила та особливості їхнього складання й розміщення в документах. Стандарт поширюється на бібліографічні посилання в опублікованих і неопублікованих документах незалежно від носія інформації. «Список використаної літератури» (як частини довідкового апарату) наводять у формі бібліографічного запису (ДСТУ ГОСТ 7.1:2006). Згідно із наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (zareestrovano в Мін'юсті 3 лютого 2017 р. № 155/30023) МОН України спростило вимоги до оформлення списку використаних джерел. Зокрема, на вибір можна використовувати Національний стандарт України «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. ДСТУ 8302:2015» або один із стилів, віднесених до рекомендованого переліку стилів оформлення списку наукових публікацій.

1.3.8. Додатки

У додатках наводяться допоміжні матеріали: опис громіздких методик, таблиці, де підсумовані емпіричні дані, статистичні розрахунки, рисунки тощо. На всі додатки має бути посилання в тексті роботи.

1.4. Цитування: види, правила оформлення

У процесі аналізу наукової літератури важливо вести нотатки та записи. Вони можуть бути представлені як вільний виклад основних ідей і думок, висвітлених у роботі, або ж як точні цитати. Цитати слід передавати в повному обсязі, без скорочень чи пропусків, які можуть спотворити зміст або зробити його менш зрозумілим. Недопустимо виривати окремі фрази з контексту, перекручувати слова авторів чи адаптувати їх під власну концепцію.

При створенні нотаток обов'язково потрібно точно записувати бібліографічні дані джерела, щоб у майбутньому, посилаючись на нього, не витрачати час на пошук необхідної інформації. Використання цитат має бути дозованим і обґрунтованим – до них варто звертатися переважно для зіставлення поглядів чи підтвердження висновків авторитетних дослідників.

Опрацювання джерел й укладання тексту дослідження вимагає дотримання вимог цитування.

Види цитування:

Пряме цитування – дослівне відтворення фрагмента тексту із зазначенням джерела.

Непряме цитування – перефразування чужого тексту зі збереженням основного змісту.

Основні правила цитування:

- Покликання оформлюються у квадратних дужках відповідно до порядкового номера джерела в списку використаних джерел.
- Цитати подаються без змін у граматичній формі та збереженням авторського стилю.
- Пропуск слів позначається трьома крапками.

- Обов'язкове зазначення джерела при кожному цитуванні.

Види покликань за розташуванням:

- Внутрішньотекстові (у самому тексті роботи).
- Підрядкові (у нижній частині сторінки).
- Затекстові (у списку літератури).

Загальні вимоги до цитування та посилань на використані джерела передбачають, що при написанні кваліфікаційної роботи студент обов'язково має посилатися на літературу, з якої беруться цитати або ідеї, проаналізовані в роботі. Перевагу слід надавати останнім виданням публікацій. Раніші версії джерел варто зазначати тільки у випадках, якщо вони містять інформацію, відсутню в оновлених виданнях.

У бібліографічному списку не повинно бути джерел, які не згадуються в тексті роботи. Також уникати включення довідників, навчальних посібників чи газет. У посиланнях необхідно дотримуватися порядкового номера згідно зі списком використаної літератури. Номер цього джерела, а також через кому номер сторінки із цитованим матеріалом, вказуються у квадратних дужках, наприклад: [14, с. 48]. Цей формат дозволяє зекономити обсяг тексту, позбавляючи необхідності використовувати виноски, хоча вони також можуть бути прийнятними. Оформлення посилань на джерело має строго відповідати його бібліографічному опису у списку використаної літератури.

Цитати варто використовувати для підтвердження власних аргументів завдяки посиланню на авторитетне джерело або для критичного аналізу певного друкованого матеріалу. Під час цитування необхідно точно передавати текст, не спотворюючи його змісту навіть мінімальними скороченнями, аби зберегти авторський задум.

Загальні вимоги до цитування такі:

1) Текст цитати має починатися і закінчуватися лапками, зберігаючи граматичну форму та авторський спосіб викладу, як у джерелі. Наукові терміни інших авторів не беруться в лапки, окрім тих, що стали предметом загальної дискусії; у таких випадках використовується вислів «так званий».

2) Цитування повинно бути точним і повним, без довільного скорочення чи спотворення думок автора. Пропущені слова, речення або абзаци позначаються трьома крапками, які можна використовувати на початку, всередині або наприкінці цитати. Якщо перед пропущеним текстом був розділовий знак, він не зберігається.

3) Кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело.

4) Під час непрямого цитування (передавання думок автора своїми словами) необхідно точно відтворювати ідеї автора, коректно оцінювати його результати та наводити посилання на джерело.

5) У разі потреби висловити ставлення до окремих слів або думок із цитованого тексту після них у круглих дужках ставлять знак оклику чи питання.

6) Якщо у цитаті студент або автор роботи виділяє певні частини тексту, необхідно зазначити це у вигляді застереження. Після пояснювального тексту ставиться крапка, дефіс, а також ініціали автора; увесь текст застереження береться в круглі дужки. Приклади таких позначень: (курсив наш. – Л.Л.-З.), (підкреслено мною. – Л.Л.-З.), (розбивка моя. – Л.Л.-З.).

Цитата в тексті має таке оформлення: «.....» [14, с. 14].

На всі таблиці, ілюстрації, формули роботи повинні бути посилання в тексті, наприклад: у табл. 1.2, на рис. 2.4.

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	Критерії
90-100	A	Дослідження відповідає заявленій темі та меті, виконане самостійно. У роботі присутні елементи власного наукового пошуку та оцінки, які обґрунтовуються на опрацюванні достатньої кількості теоретичних джерел. Запропоновано авторські підходи до формування понятійного апарату, а також розроблено методичну систему, зокрема підібрано вправи та створено урок (або його фрагмент), що підтверджує ефективність проведеного дослідження. Робота містить критичний аналіз, авторське співставлення та коректне узагальнення з чітким визначенням власної позиції. Узагальнювальні висновки відображають повноту проведеного дослідження. Матеріал викладено логічно та негативно, а теоретичні положення супроводжуються наочними результатами. Під час захисту студент упевнено володіє матеріалом, аргументовано відповідає на додаткові запитання та зауваження рецензентів.

82-89	В	Дослідження відповідає заявленій темі та меті, виконане самостійно. У роботі присутні елементи власного наукового пошуку, які базуються на опрацюванні достатньої кількості теоретичних джерел. Понятійний апарат використано правильно. Самостійно розроблено методичну систему, виключно з добром вправ та створення уроку (або його фрагмента), хоча є незначні недоліки. Представлено точки зору та підходи до встановлення й розв'язання проблем, проте вони не проаналізовані й не супроводжені належними узагальненнями. Узагальнювальні висновки відображають повноту проведеного дослідження. Матеріал викладено логічно та протилежно, а теоретичні положення підкріплені наочним супроводом. Під час захисту студент дає правильні, але недостатньо аргументовані відповіді, реагує на додаткові запитання та зауваження рецензентів. Виступ супроводжує презентацією.
74-81	С	Дослідження відповідає заявленій темі та меті, виконане самостійно. У роботі присутні елементи власного наукового пошуку, які базуються на опрацюванні достатньої кількості теоретичних джерел. Понятійний апарат використано правильно. Самостійно розроблено методичну систему, зокрема дібрано вправи та створено урок (або його фрагмент), хоча є незначні недоліки. Матеріал викладено логічно та наслідком. Представлено точки зору та підходи до встановлення й розв'язання проблем, проте вони не проаналізовані й не супроводжені належними узагальненнями. Узагальнювальні висновки аргументовані поверхово.

		Теоретичні положення підкріплені наочним супроводом. Під час захисту студент дає правильні, але недостатньо аргументовані відповіді, реагує на додаткові запитання та зауваження рецензентів. Виступ супроводжується презентацією. Робота містить технічні недоліки в оформленні.
64 - 73	D	Дослідження відповідає темі й меті; в розвідці недостатньо повно розкрито теоретичні положення; методична система (дібрані вправи, розроблено урок (фрагмент) є реферативним матеріалом друкованих праць; понятійний апарат не сформовано; немає критичних співставлень й узагальнень; узагальнювальні висновки поверхові; матеріал подано без чіткої послідовності. Під час захисту студент дає поверхові відповіді, не відповідає на всі додаткові запитання й зауваження рецензентів. Робота має технічні недоліки в оформленні.
60-63	E	Дослідження відповідає заявленій темі та меті, проте теоретичні положення розкрито недостатньо повністю. Методична система (відібрані вправи, розроблений урок або його фрагмент) має реферативний характер і базується на друкованих роботах без внесення власних доповнень. Понятійний апарат не сформовано, відсутні критичні співставлення та узагальнення. Узагальнювальні висновки є поверховими, а виклад матеріальних форм не має чіткої логічної послідовності. Робота має технічні недоліки.
35- 59	FX	Роботу відхилення від завдань; не дотримано технічні вимоги під час оформлення; на захисті студент не може дати відповіді на додаткові питання членів комісії та

		рецензентів. Роботу оформлено з суттєвими порушеннями встановлених вимог. Порушено терміни подання роботи.
0-34	F	Робота не відповідає завданням; не дотримано технічні вимоги під час оформлення; на захисті студент не може дати відповіді на питання. Порушено терміни подання роботи.

3. ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПІВ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів і визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Академічна доброчесність упроваджується в Університеті шляхом дотримання таких принципів: – законності; – чесності; – справедливості; – відповідальності; – прозорості; – науковості; – професіоналізму та компетентності; – поваги та взаємної довіри; – відповідальності за порушення академічної доброчесності.

Перевірка курсових робіт на дотримання академічної доброчесності передбачає:

I етап - встановлення факту наявності академічного плагіату та самоплагіату за результатами комп'ютерної перевірки текстів за допомогою програмно-технічних засобів, із визначенням відсотку унікальності роботи.

II етап - подальший аналіз виявлених текстових збігів експертами, які обізнані як у технічних аспектах виявлення академічного плагіату, так і в сучасному стані предметної галузі досліджень із урахуванням як результатів роботи комп'ютерних програм, так і інших даних.

Комп'ютерну перевірку текстів здійснюють з використанням вільно розповсюдженого програмного продукту eTXT-Антиплагіат, встановленого на ПК навчального відділу, після чого уповноважена особа формує звіт, виписує довідку про відсоток унікальності тексту і передає ці дані завідувачеві відповідної кафедри.

Критерії унікальності роботи:

>30% – кваліфікаційні роботи, наукові роботи, що подаються на конкурс, здобувачів вищої освіти ступенів «молодший бакалавр», «бакалавр»;

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнуті до академічної відповідальності – робота повертається на доопрацювання, проводиться повторний захист. При цьому оцінка зменшується на 10 балів.

Порядок перевірки курсової роботи на дотримання академічної
доброчесності:

1. Здобувач освіти подає електронний варіант курсової роботи науковому керівникові за 10 днів до захисту.
2. Керівник надсилає роботу до підрозділу, який перевіряє роботи на унікальність за допомогою програмно-технічних засобів – програма Strike Plagiarism (перевірка курсової роботи передбачає визначення факту академічного плагіату й самоплагіату).
3. Відповідальна особа із числа співробітників бібліотеки здійснює перевірку, формує звіт, виписує довідку про відсоток унікальності наукового дослідження й передає ці дані завідувачеві кафедри.
4. Якщо робота відповідає критеріям унікальності, рішенням завкафедри допускається до захисту.
5. Якщо робота має низький рівень унікальності, науковий керівник надає зауваження стосовно виявлених порушень і повертає її здобувачеві освіти для доопрацювання.
6. Здобувач вищої освіти має визначений термін (5 – 7 днів) для доопрацювання / переробки курсової роботи.
7. Після доопрацювання студент повторно надає свою роботу на перевірку керівникові.
8. Керівник перевіряє курсову роботу, подає на повторну перевірку на плагіат. Якщо робота відповідає критеріям унікальності, студента допускають до її захисту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Академічна доброчесність у навчанні, викладанні й науковій (творчій) діяльності в Херсонському державному університеті / упоряд. С. Омельчук, В. Блах, В. Кобець. Херсон: Вид-во ХДУ, 2019. 112 с.
2. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова К.: Таксон, 2016. 234 с.
3. Баран І. М., Гордієнко О. Є., Хомич Т. Л. Як написати курсову роботу з української мови і літератури: на допомогу третьокурсникам / за ред. Т. Л. Хомич. Чернігів : НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2023. 32 с.
4. Бойченко М. Гідність, цілісність і успішність: академічні та громадянські чесноти. *Філософська думка*. 2014. № 5. С. 110-122.
5. Гоголь Н. В., Гричаник Н. І., Клейменова Т. В. Курсова робота з методики навчання української / зарубіжної літератури: написання, оформлення, захист : методичні рекомендації для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література) / автори-укладачі Н. В. Гоголь, Н. І. Гричаник, Т. В. Клейменова/. Суми: ФОП Цьома С.П., 2024. – 136 с.
6. Дробиш Л. В., Карпенко Ю. В. Дослідницька діяльність студентів як засіб якісної підготовки. URL: <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/32246/1/361-635-636.pdf>.
7. Князян М. О. Самостійно-дослідницька робота як засіб підготовки студентів до розв'язання проблемних ситуацій у професійній діяльності. URL: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:>
8. Копусь О. Організація науково-дослідницької діяльності студентів у професійній підготовці майбутніх учителів української мови і літератури. *Українська мова і література в школах України*. 2015. № 3. С. 10–12.
9. Методичні рекомендації до написання курсових робіт з психології / уклад. К.П. Гавриловська, Л.О. Котлова. Житомир, 2015. – 34 с.

10. Методичні рекомендації щодо забезпечення академічної доброчесності в закладах загальної середньої та позашкільної освіти / авт. кол. за ред. І. Ю. Поліщук. К.: Виконавчий орган Київської міської ради (Київська міська державна адміністрація) Департамент освіти і науки, КПНЗ «Київська Мала академія наук учнівської молоді». 2021. 46 с.
11. Омельчук С. Бути чесним у навчанні й науці: експрес- курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти: навч. посіб. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с.
12. Положення «Про дотримання принципів академічної доброчесності в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка» <https://drive.google.com/file/d/1qIqVBT9-KFky8QtjRd9rRs1uq22xFKIX/view>
13. Рускуліс Л. Академічна доброчесність: навч.-метод. посіб. Миколаїв: СПД Румянцева, 2022. 86 с.
14. Рускуліс Л. Курсова, кваліфікаційна робота з методики навчання української мови і літератури : навчально-методичні рекомендації / Лілія Рускуліс. – Миколаїв : СПД Румянцева, 2024. – 92 с.
15. Рускуліс Л. Методична система формування лінгвістичної компетентності майбутніх учителів української мови у процесі вивчення мовознавчих дисциплін: монографія / за заг. ред. М. Пентилюк. Миколаїв: ФОП Швець В. М., 2018. 420 с.
16. Семенов О. М., Фаст О. Л. Академічне письмо: лінгвокультурологічний підхід: навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. 220 с.
17. Семенов О. М., Земка О. І. Формування дослідницьких умінь у майбутніх учителів-словесників: теорія і практика: монографія. Суми: Ніко, 2014. 254с.
18. Словник-довідник з української лінгводидактики: навч. посіб. / кол. авторів за ред. М. І. Пентилюк. К.: Ленвіт, 2015. 320 с.

19. Тихонкова І. О. Список літератури наукової статті – важливий індикатор якості статті (як не мати зайвого клопоту з його оформленням). *Наука України у світовому інформаційному просторі*: [зб. наук. пр.]. Київ, 2015. Вип. 11. С. 100-106.
20. Ячменик М. Академічна доброчесність як елемент забезпечення якості освіти у вищій школі: досвід Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2020. № 8. С. 342-351.

ДОДАТКИ

Додаток А

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕМ КУРСОВИХ РОБІТ ІЗ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Англiцизми у сучасній українській мові (пресі)

Вербалізація концептуальної опозиції «захисник – ворог» у сучасному українському публіцистичному дискурсі

Вербальні засоби впливу в масмедійному дискурсі

Військова лексика в ідіостилі Олександра Довженка

Звукоповтори в поетичній мові Ліни Костенко

Іншомовна лексика в сучасному медіадискурсі

Лексико-семантична парадигма дієслів на позначення переміщення в просторі у творах Олександра Довженка

Лексичні засоби вираження експресивності в пісенному дискурсі

Лінгвістичні особливості рекламного тексту

Мовна репрезентація концепту «українсько-російська війна» (на матеріалі текстів ЗМІ)

Мовні особливості творів Світлани Талан

Морфологічна структура складних слів в українській мові: тенденції та закономірності

Оказіоналізми у мові сучасної української періодики

Особливості лексико-синтаксичної організації жіночого мовлення в романі Тамари Горіха Зерня «Доця»

Особливості функціонування етикетних формул у творах О. Довженка

Реалізація категорії діалогічності в науково-популярному тексті (на матеріалі книжки Ольги Дубчак «Бачити українською»)

Семантика слова-образу «осінь» у поетичній мові Ліни Костенко (на матеріалі збірки «Річка Геракліта»)

Семантико-стилістичні особливості метафор у повісті О. Забужко «Казка про калинову сопілку»

Соціолекти в прозі Сергія Жадана

Специфіка порушення мовних норм у медійному дискурсі

Стилістичний потенціал конотованої лексики у воєнному дискурсі

Структурно-семантичні особливості фразеологізмів із компонентами-назвами небесного простору

Темпоральна лексика у творах О. Довженка

Фрагментарність у щоденниковій прозі О. Довженка

Фразеологічний простір мовотворчості В. Шкляра

Фразеологічні одиниці з зоонімічними компонентами в українській мові: структура та семантика

Функціональні особливості прикметників у сучасній українській прозі

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕМ КУРСОВИХ РОБІТ З МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Вивчення службових частин мови в закладах загальної середньої освіти

Використання лінгвістичних комп'ютерних ігор у процесі навчання української мови

Есе як засіб формування комунікативної компетентності на уроках української мови

Естетичне виховання учнів на уроках української мови

Засвоєння учнями самостійних частин мови засобом інноваційних технологій навчання

Ігрова діяльність в умовах дистанційного навчання при вивченні української мови

Ігрові та розвивальні завдання на уроках української мови (на прикладі вивчення фонетики)

Інноваційні методи засвоєння лексикології на уроках української мови

Методика вивчення фразеології учнями 6 класу закладів загальної середньої освіти

Методика використання ментальних карт на уроках української мови

Методика вивчення простого речення учнями 5 класу закладів загальної середньої освіти

Міжпредметні зв'язки у вивченні української мови в старших класах

Нестандартний урок української мови в сучасній школі

Онлайн інструменти як засіб розвитку мовлення учнів в умовах змішаного навчання

Особливості роботи з дітьми з особливими освітніми потребами (інклюзія) на уроках української мови

Проектні технології на уроках української мови

Текст як ефективний засіб формування критичного мислення на уроках української мови

Теоретичні основи формування риторичної компетентності в учнів старшої школи

Тестування як засіб формування предметної компетентності в процесі вивчення української мови

Формування громадянської компетентності в учнів 5-6-х класів на уроках української мови

Формування комунікативної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти

Приклад оформлення титульної сторінки

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра
Довженка**

Кафедра української мови, літератури та методики навчання

КУРСОВА РОБОТА

—

—

Виконав:

(прізвище, ім'я, по батькові)

(спеціальність, предметна спеціальність/
спеціалізація, освітня програма)

Науковий керівник:

(науковий ступінь, учене звання, посада)

(ініціали, прізвище)

Допущено до захисту

" ___ " _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(підпис) (ініціали, прізвище)

Дата захисту: « ___ » _____ 20__ р.

Оцінка _____

Підписи членів комісії:

Глухів – 20 __

Приклад оформлення змісту

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ З ТЕМПОРАЛЬНИМ ЗНАЧЕННЯМ	
1.1. Поняття лексичних одиниць.....	7
1.2. Значення темпоральності у мовознавстві	8
1.3. Класифікація темпоральної лексики	12
Висновки до розділу І.....	16
РОЗДІЛ ІІ. ТЕМПОРАЛЬНА ЛЕКСИКА В КІНОПОВІСТІ О. ДОВЖЕНКА «ЗАЧАРОВАНА ДЕСНА»	
2.1. Загальна характеристика твору.....	17
2.2. Типи лексичних одиниць з темпоральним значенням у творі	18
2.3. Функції темпоральної лексики у відтворенні художнього часу.....	21
2.4. Способи вираження темпоральності через метафори й інші художні засоби.....	23
Висновки до розділу ІІ.....	26
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	31

Приклади оформлення об'єкта та предмета дослідження

Курсова робота із сучасної української мови

**1. Тема: «ЛЕКСИЧНІ ОДИНИЦІ З ТЕМПОРАЛЬНИМ ЗНАЧЕННЯМ
У КІНОПОВІСТІ О. ДОВЖЕНКА «ЗАЧАРОВАНА ДЕСНА»»**

Об'єктом дослідження є лексичні одиниці з темпоральним значенням у кіноповісті «Зачарована Десна», а **предметом** – їхні семантико-функціональні особливості в тексті.

2. Тема: «ФОНЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЕЗІЇ ЛІНИ КОСТЕНКО»

Об'єктом дослідження є мова поетичних творів Ліни Костенко..

Предмет дослідження становлять фонетичні особливості поетичного ідіостилю Ліни Костенко.

Курсова робота із методики навчання української мови

**3. Тема: «МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЇ В ЗАКЛАДАХ
ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ»**

Об'єкт дослідження: процес навчання української мови в закладах загальної середньої освіти, зокрема організація вивчення фразеологічного матеріалу учнями.

Предмет дослідження: методика викладання фразеології в курсі української мови в загальноосвітній школі, зокрема методичні прийоми, засоби та форми роботи, спрямовані на формування фразеологічної компетентності здобувачів освіти.

**4. Тема: «МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ФРАЗЕОЛОГІЇ УЧНЯМИ 6 КЛАСУ
ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ»**

Об'єктом дослідження є процес вивчення фразеології серед учнів 6 класу загальноосвітніх закладів.

Предметом дослідження є теоретичні аспекти та методика вивчення фразеології української мови для учнів цього вікового періоду.

**ПРИКЛАДИ
ОФОРМЛЕННЯ БІБЛІОГРАФІЧНОГО ОПИСУ
У СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ**

згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40)

Книги
1. Федорова Л. Д. З історії пам'яткоохоронної та музейної справи у Наддніпрянській Україні. 1870-ті-1910-ті рр. Київ, 2013. 373 с.
2. Грошевий Ю. М. Вибрані праці / упоряд.: О. В. Капліна, В. І. Маринів. Харків : Право, 2011. 656 с.
3. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / упоряд. В. Агеєва. Київ : Смолоскип, 2016. 904 с.
4. Ушинський К. Д. Людина як предмет виховання. Спроба педагогічної антропології : вибр. твори. Київ : Рад. шк., 1983. Т. 1. 480 с.
Тези доповідей, матеріали конференцій
1. Микитів Г. В., Кондратенко Ю. Позатекстові елементи як засіб формування медіакультури читачів науково-популярних журналів. <i>Актуальні проблеми медіаосвіти в Україні та світі</i> : зб. тез доп. міжнар. наук.-практ. конф., м. Запоріжжя, 3-4 берез. 2016 р. Запоріжжя, 2016. С. 50–53.
Статті із періодичних видань
1. Коваль Л. Плюси і мінуси дистанційної роботи. <i>Урядовий кур'єр</i> . 2017. 1 листоп. (№ 205). С. 5.
2. Ячменик М. Академічна доброчесність як елемент забезпечення якості освіти у вищій школі: досвід Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка. <i>Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології</i> . 2020. № 8. С. 342-351.
Законодавчі та нормативні документи
1. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. <i>Голос України</i> . 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.
Електронні ресурси
1. Мар'їна О. Контент-стратегія бібліотек у цифровому середовищі <i>Бібліотечний вісник</i> . 2016. № 4. С. 8–12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2016_4_4 (дата звернення: 26.09.2017).

Електронне видання

Курсова робота із сучасної української мови та методики навчання української мови

Методичні рекомендації
для здобувачів освіти першого (бакалаврського) рівня ОПП «Середня освіта (Українська мова і література)» та «Середня освіта (Українська мова і література. Англійська мова)»

Підп. до розповсюдження 26.02.2025.
Формат 60x84/8. Умов. друк. арк. 6,27. Зам. № 3527
Видавництво Глухівського національного педагогічного
університету імені Олександра Довженка.
41400, м. Глухів, Сумська обл., вул. Київська, 24,
тел/факс (05444) 2-33-06.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи СМв №046 від 16 червня 2014 року